

Styret i Bank Norwegian AS
Postboks 338 Sentrum
0101 OSLO

VÅR REFERANSE
18/6362

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13
1. ledd nr. 1-2. Gjelder kun
merkede avsnitt.

DATO
07.05.2019

Merknader - endelig rapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Bank Norwegian AS 9. og 10.10.2018. Formålet med tilsynet var i første rekke å belyse bankens interne styrings- og kontrollsystemer og risikosituasjon på kreditt, likviditets- og markedsområdet. I tillegg ble operasjonell risiko og tiltak mot hvitvasking berørt.

Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 27.11.2018 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 18.01.2019.

FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ

Kredittrisiko

Økonomisk status

Bank Norwegian er en nettbasert bank som tilbyr forbrukslån og kredittkort i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Bank Norwegian er et heleid datterforetak av Norwegian Finans Holding ASA. Konsernet hadde ved utgangen av 2018 totale brutto kundeutlån på 39,5 milliarder kroner, hvorav 20,4 milliarder er utlån i andre land enn Norge. Banken er i hovedsak finansiert gjennom innskudd fra privatpersoner. Totale kundeinnskudd ved utgangen av 2018 utgjorde 39,1 milliarder kroner. Konsernets rene kjernekapitaldekning utgjorde 19,4 prosent ved utgangen av året. Rentenetto i 2018 var 9,3 prosent og resultatførte tap på utlån utgjorde 2,8 prosent av gjennomsnittlig brutto utlånsvolum i 2018. Konsernets årsresultat var 1,8 milliarder kroner og egenkapitalavkastningen 29,9 prosent.

Kredittrisikonivå

Vekst

Bankens utlån økte i 2018 med 18 prosent. Veksten i den norske porteføljen var på 12 prosent.

Finanstilsynet har i likelydende brev av 19. februar 2019 til alle finansforetak understreket at foretakene må innhente særskilt samtykke fra kunden ved overdragelse av porteføljer av norske utlån til andre foretak enn finansforetak.

Andel misligholdte lån

Misligholdte lån som andel av brutto utlån har økt fra 8 prosent ved utgangen av 2017 til 10 prosent ved utgangen av 2018.

Finanstilsynet registrerer at misligholdsandelen er økt til 10 prosent ved utgangen av 2018. Etter Finanstilsynets oppfatning bidrar praksisen med å selge misligholdte lån til at bankens rapporterte mislighold ikke reflekterer den underliggende misligholdsrisikoen knyttet til forbrukslån. Høy underliggende misligholdsrisiko innebærer at en betydelig del av bankenes kunder, selv i gode tider, får problemer med å betjene lånene bankene innvilger. Når salg av misligholdte lån hensyntas, viser tilveksten av nye misligholdte lån i 2018 at en betydelig del av bankens kunder har problemer med å betjene lånene banken innvilger. Finanstilsynet forventer at styret foretar nærmere vurdering av misligholdsandelen på innvilgede lån og vurderer fremtidig kredittpolicy i lys av dette.

Bankens prognoser er basert på fortsatt god økonomi, lav arbeidsledighet og lav rente i de nordiske landene. Finanstilsynet påpekte i den foreløpige tilsynsrapporten at et økonomisk tilbakeslag med svekket rentenetto og økte utlånstap vil få betydelige konsekvenser for bankens inntjening. Styret gir i sitt svar på tilsynsrapporten uttrykk for at de akkumulerte effektene av Finanstilsynets scenario ikke er realistiske og presiserer at styret vil iverksette tiltak for å begrense tap dersom et scenario med økonomisk tilbakeslag og høye tap inntreffer. Etter Finanstilsynets oppfatning kan økonomiske problemer i husholdningssektoren i Norge føre til betydelig mislighold av forbrukslån, og banker med konsentrasjon mot dette segmentet vil bli særlig hardt rammet ved et slikt tilbakeslag. Finanstilsynet peker på at banken i sin kapitalplanlegging må ta høyde for at konjunkturer og rammevilkår kan bli vesentlig endret. Vurdering av konsernets sårbarhet for tap vil være en sentral del av Finanstilsynets varslede risiko- og kapitalvurdering (SREP-vurdering).

Nedskrivninger på utlån

Foretaket har i løpet av 2018 foretatt endringer i nedskrivningsmodeller i Finland og Sverige. Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til EBAs anbefaling om styring av kredittrisiko og regnskapsføring av forventet tap punkt 4.2.1 om styrets og ledelsens ansvar for god kredittrisikostyring, herunder et effektivt internkontroll- og rapporteringssystem som bidrar til at tapsnedskrivninger beregnes på en konsistent måte i samsvar med IFRS 9. Styret gir i sitt svar uttrykk for at bankens internkontroll og rapportering etter deres vurdering har vist seg å være effektiv når det oppdages feil og mangler i rammeverket for nedskrivninger. Styret vurderer også at introduksjon av et regelverk som IFRS 9 gjør innfasingsperiode nødvendig. Finanstilsynet vil i forbindelse med tematisyn om gjennomføring og anvendelse av IFRS 9, foreta en nærmere vurdering av bankens tapsmodell, herunder beregning av PD, LGD og eksponering på tidspunktet for mislighold (EAD), samt makrojusteringer og kriterier for signifikant økning i kredittrisiko.

Finanstilsynets vil i løpet av andre halvår 2019 komme tilbake med vurderinger knyttet til bankenes gjennomføring og anvendelse av tapsreglene i IFRS 9 i egen rapport.

Likviditetsrisiko

Markedsrisiko

Bankens eksponering når det gjelder renterisiko, kreditturasjon, valutarisiko og forvaltning av likviditetsporteføljen rapporteres som vedlegg til den månedlige risikorapporten som styret mottar. Banken rapporterer renterisiko både basert på faktisk utnyttelse av fastsatte rammer for rentedurasjon og ved full utnyttelse av rammer for rentedurasjon. Rapporteringen gjøres både for investeringsporteføljen og for alle rentefølsomme balanseposter. Bankens likviditetsplasseringer var innenfor rammer for verdipapirporteføljen og vilkår i mandatavtaler.

Finanstilsynet vil i løpet av 2019 gjennomføre en ny SREP-vurdering av banken.

FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

Overordnet styring og kontroll

Strategi og overordnede retningslinjer

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige tilsynsrapporten at styret ikke hadde fastsatt enkelte sentrale måltall relatert til bl.a. kredittkvalitet og lønnsomhet. Styret presiserer i sitt svar at det i bankens budsjett og kapitalplan er fastsatt en rekke kreditt- og lønnsomhetsrelaterte måltall. Styret vil på basis av Finanstilsynets kommentar se på om antall kvantitative mål skal utvides.

Finanstilsynet legger vekt på at styret som ledd i sin styring og kontroll av bankens risikoutvikling, etablerer kvantitative risikorammer for bankens ulike risikoeksponeringer. Rammene forutsettes å samsvare med styrets fastsatte risikotoleranse.

Uavhengige kontrollfunksjoner

Tilsynet viste at bankens risikokontroll er delt mellom en egen risikostyringsfunksjon og bankens finansavdeling underlagt CFO, som har en rolle i risikostyring av likviditetsrisiko, herunder finansiering, samt markedsrisiko. I den foreløpige tilsynsrapporten gjentok Finanstilsynet at dette innebærer at det er begrenset uavhengig risikokontroll innen markeds- og likviditetsområdet. Styret gir i sitt svar uttrykk for at det vurderer at bankens risikokontrollfunksjon oppfyller kravene i regelverket, blant annet CRR/CRD IV-forskriften § 29, og at bankens organisering er godt egnet til å identifisere, måle og rapportere vesentlige risikoer i foretaket. Finanstilsynet er i etterkant av oversendelsen av styrets svar, blitt orientert om at banken er i ferd med å rekruttere en risikokontroller til risikokontrollfunksjonen, og at risikokontrolloppgavene som har vært tillagt

CFO vil bli flyttet til bankens risikostyringsfunksjon (CRO). Finanstilsynet understreker viktigheten av at det settes av nok ressurser til bankens arbeid med risikokontroll og compliance.

I henhold til den fremlagte instruks for compliancefunksjonen er denne underlagt bankens CFO, men har også rett og plikt til å rapportere direkte til administrerende direktør og styret. Finanstilsynet har fått ettersendt en oppdatert instruks hvor det fremgår at compliancefunksjonen nå er underlagt administrerende direktør.

Overvåking og uavhengig rapportering

Finanstilsynet merket seg under tilsynet at styret som vedlegg til månedsrapporten mottar en risikorapport som viser status for nøkkeltall i forhold til rammer og mål innen markeds- og likvidtetsrisiko, men at risikorapporten ikke viser status i forhold til rammer eller måltall for sentrale risikoparametere innen kredittrisiko og operasjonell risiko. Styret gir i sitt svar uttrykk for at dagens opplegg for rapportering gir styret et godt grunnlag for å vurdere utviklingen i sentrale risikoparametere og bankens samlede risiko. Styret opplyser også at banken kontinuerlig arbeider med forbedringer av rapporteringspraksis. Finanstilsynet anser periodisk risikorapportering, som på en tydelig måte viser faktisk risikonivå i forhold til myndighetskrav og styrefastsatte rammer og måltall, som en viktig forutsetning for at styret kan utøve god styring og kontroll med virksomheten.

Styring og kontroll av kredittrisiko

Etterlevelse av Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån

Betjeningsevne

Finanstilsynet påpekte i den foreløpige tilsynsrapporten at bankens modell for å beregne betjeningsevne ikke hensyntar boutgifter for søkere som eier egen bolig, utgifter til bilhold og utgifter til blant annet helsetjenester og feriereiser. Styret opplyser i sitt svar at banken ikke har funnet det relevant å inkludere utgifter utover de husholdningsrelaterte kostnadene i SIFO-budsjettet med mindre søker har oppgitt et kostnadsbeløp, men at styret på basis av Finanstilsynets påpekninger vil vurdere bankens praksis. Finanstilsynets legger til grunn at banken ved bruk av SIFO-modellen hensyntar utgifter til bilhold, skolefritidsordning og barnehage og bemerker at bankens beløp for levekostnader må inkludere et tillegg utover SIFO-budsjettet som er tilstrekkelig stort til å ta hensyn til relevante utgiftstyper som ikke ligger inne i SIFO-budsjettet, som utgifter til bolig, helsetjenester, feriereiser mv.

Tilsynet viste til at banken ved beregning av betjeningsevne for kunder som søker kredittkort legger til grunn en fast fordeling (sjablong) for hvordan gjelden kunden oppgir i søknaden forutsettes å være fordelt på boliglån, billån og annen gjeld. Finanstilsynet påpekte i den foreløpige rapporten at banken bør endre sitt søknadsskjema for kredittkort for å skaffe seg fullstendig informasjon om fordelingen av søkers gjeld. Finanstilsynet har merket seg at styret i svaret opplyser at banken vil forholde seg til Finanstilsynets påpeking.

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige tilsynsrapporten at banken ved vurdering av betjeningsevne beregner kostnadene knyttet til eksisterende lån som videreføres basert på normale løpetider for tilsvarende nyetablerte lån istedenfor på faktisk, gjenværende nedbetalingstid. Bankens

står derfor i fare for å undervurdere lånekostnadene betydelig. Styret fastholder i sitt svar at bankens beregningsmodeller inkluderer alle relevante kostnader i markedene der banken opererer. Finanstilsynet understreker at banken må etablere en rutine for å beregne lånekostnader som legger til grunn realistiske forutsetninger om gjenværende løpetid for eksisterende lån som videreføres.

Avdrag

Tilsynet viste at banken ved økning av lån (opplåning) som er innvilget før Finanstilsynets retningslinjer trådte i kraft, har videreført den opprinnelige nedbetalingsprofilen for det økte lånet. Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på at bankens praksis ikke samsvarer med retningslinjene. Styret opplyser i sitt svar at banken vil gjennomgå sin praksis ved opplåning for å finne en praktisk løsning hvor den nye delen av lånet etableres i tråd med Finanstilsynets retningslinjer.

Refinansiering

Tilsynet viste at banken både ved refinansiering av lån og kreditter i andre banker og ved konvertering av kredittkortrammer i banken som har stått fullt opptrukket lenge, etablerer nedbetalingslån med løpetid opp til 15 år hvis det anses som nødvendig for at kunden skal kunne betjene lånet. Banken innhenter ikke informasjon om gjenværende løpetid på kundens eksisterende forpliktelser. Styret kommenterer i sitt svarbrev at det er viktig at kunden får anledning til å velge et månedsbeløp som er innenfor det kunden mener han/hun kan betjene. Bankens praksis har ikke vært i samsvar med punkt 6 i Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån om at refinansieringslån ikke kan ha en løpetid som er lenger enn gjenværende løpetid på det eksisterende lånet. Den nye forskriftens krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån

krever at refinansieringslån ikke øker summen av renter, gebyrer og andre kostnader som kunden skal betale i lånets løpetid i forhold til summen av kostnadene knyttet til eksisterende gjeld. Hvis konvertering av kredittkortrammer som har stått fullt optrukket ikke kan innvilges innenfor vilkårene for refinansiering i § 5 i den nye forskriften, legger Finanstilsynet til grunn at banken anvender muligheten som følger av forskriftens § 8 til å yte forbrukslån som ikke oppfyller ett eller flere av vilkårene i § 2, § 3 og § 4 for inntil fem prosent av verdien av innvilgede lån hvert kvartal. Finanstilsynet har merket seg fra styrets svar at banken vil følge bestemmelsene som følger av den nye forskriften når den trer i kraft.

Utlånsvirksomheten – øvrige forhold

Bruk av agenter

Banken ble i den foreløpige tilsynsrapporten bedt om å redegjøre for hvordan banken har fulgt opp bestemmelsen i Finanstilsynets rundskriv 16/2009 om at en agent ikke kan knytte til seg andre som skal opptre som agenter (underagenter). Styret opplyser i sitt svarbrev at kun agenter som er oppført i bankens agentregister, kan opptre på vegne av banken. I tillegg opplyser styret at banken som oppfølging av Finanstilsynets påpekning har innhentet bekreftelser fra bankens norske agenter om at de ikke benytter underagenter. Tilsvarende bekreftelser vil bli innhentet fra bankens agenter i Finland og Sverige. Dessuten opplyser styret at bankens lister over markedsføringspartnere gjennomgås, og at banken vil følge opp at partnerne markedsfører i tråd med gjeldende regler. Finanstilsynet understreker i denne forbindelse at finansagenter som opptre på vegne av banken, ikke kan benytte distribusjonskanaler hvor lånetilbud ikke markedsføres i agentens navn, og at all slik virksomhet, hvor et foretak formidler lånesøknader til en agent, er å anse som underagentvirksomhet. Det forventes at bankene følger opp dette overfor agentene.

Bruk av scoring

I den foreløpige tilsynsrapporten ga Finanstilsynet uttrykk for at bankens grense for akseptabel misligholdssannsynlighet ("cut off") er satt høyt.

Tilbud om større lån

Styret opplyser i sitt brev at økning av eksisterende forbruksgjeld ved konvertering av rammekreditter til nedbetalingslån skjer på kundens initiativ. Styret opplyser imidlertid ikke om økning av eksisterende forbrukslån og innvilgelse av refinansieringslån som er inntil 25 000 kroner større enn gjelden som skal refinansieres, forutsetter søknad fra kunden. Etter Finanstilsynets

vurdering er det ikke i samsvar med god forretningsskikk å tilby større lån enn det låntaker opprinnelig har søkt om.

Finanstilsynet har registrert at Bank Norwegian AS er en av aktørene som har mottatt brev fra Forbrukertilsynet i tilknytning til Forbrukertilsynets gjennomgang av markedsføringen til aktører som tilbyr forbrukslån og kredittkort.

Styring og kontroll av likviditetsrisiko

Strategi og policy – likviditetsrisikotoleranse

I den foreløpige rapporten pekte Finanstilsynet på at banken har en uklar definisjon av likviditetsrisikotoleransen. Finanstilsynet noterer at styret vil legge opp til en presisering av likviditetsrisikotoleransen.

Likviditetsrisikorammer

På bakgrunn av bankens forretningsmodell, sterke vekst, faktiske likviditetstilpasning og øvrige rammesetting på likviditetsrisikoområdet stilte Finanstilsynet i den foreløpige rapporten spørsmål om bankens rammer for LCR på samme nivå som regulatoriske minstekrav og en ramme for NSFR på samme nivå som framtidige krav er i tråd med bankens risikoappetitt. Finanstilsynet noterer av styrets svarbrev at fastsatte grenser er satt lik myndighetskrav etter en totalbetraktning, sett opp mot blant annet definerte målsettinger og øvrige risikorammer.

Finanstilsynet noterer for øvrig at banken vil revidere rammen for intradag-likviditet, og at banken vil foreta en fornyet vurdering av minsterammer for hvor stor andel av verdipapirbeholdningen som skal tilfredssette krav for sikkerhetsstillelse i Norges Bank.

Likviditetsprognoser

Finanstilsynet stilte i den foreløpige rapporten spørsmål om omtalen av bruk av likviditetsprognoser bør utdypes i bankens policydokumenter, og også omfatte krav til kvalitetssikring av systemer og data for likviditetsprognoser. Finanstilsynet noterer at banken vil utvide beskrivelsen av bruk av likviditetsprognoser i bankens likviditetspolicy og at Finanstilsynets innspill tas til etterretning.

Stresstester

Stresstester skal omfatte alternative scenarier med ulike tidshorisonter som dekker selskapsspesifikke hendelser, markedsrelaterte hendelser, samt kombinasjoner av disse.

Finanstilsynet noterer seg av styrets svar at bankens likviditetspolicy vedtatt i november 2018 har innarbeidet alle krav til stresstester i henhold til likviditetsforskriften § 8.

Finanstilsynet ba i den foreløpige rapporten om styrets kommentar til at simuleringen etter Finanstilsynets syn ikke tar høyde for situasjoner med stress som fortsetter utover én måned, og at verdiendringer og andre poster kan påvirke bankens likviditet. Finanstilsynet noterer at styret har lagt til grunn at det samlede sett av stresstester og simuleringer som foretas har gitt god styringsinformasjon, og at senest i forbindelse med ICAAP-gjennomgangen ble stresstestene utvidet. Finanstilsynet merker seg at styret vil vurdere om rapporteringsrutinene er tilstrekkelige.

Beredskapsplaner

Finanstilsynet ba i den foreløpige rapporten banken gjennomgå beredskapsplanen slik at tiltak og effekten av tiltakene beskrives for henholdsvis bankspesifikk og markedsrelatert krise. Det vises til likviditetsforskriften § 6 som angir at styret jevnlig skal oppdatere beredskapsplanen på bakgrunn av stresstester. Finanstilsynet ba banken også beskrive iverksettelses- og opptrappingsprosedyrer, samt angi kriterier banken vil legge til grunn for å iverksette beredskapsplanen. Finanstilsynet noterer at banken vil gjennomgå beredskapsplanen og oppdatere tiltak basert på bankspesifikk og markedsrelatert krise, samt detaljere iverksettelses- og opptrappingsprosedyrer for beredskapsplanen.

Styring og kontroll av markedsrisiko

Finanstilsynet etterlyste i den foreløpige rapporten angivelse av bankens risikotoleranse på markedsrisikoområdet. Finanstilsynet noterer fra styrets tilsvarende at risikotoleransen vurderes som lav, og bankens risikotoleranse er definert med risikogrenser og øvrige begrensninger i policies for finansiell risikostyring og i investeringsmandater.

Det er Finanstilsynets vurdering at banken bør vurdere å etablere policy for spreadrisiko med tilhørende rammesetting. Finanstilsynet vil minne om at banken må beregne tilstrekkelig kapital i pilar 2 både for renterisiko og spreadrisiko.

Styring og kontroll av operasjonell risiko

Finanstilsynet har notert at styret nylig har vedtatt policy for risikostyring og internkontroll. Styret har definert at banken skal ha lav operasjonell risiko. Finanstilsynet tar til etterretning styrets opplysninger om at forbrukervernet vil bli tydeliggjort i bankens internkontrollrapportering til styret, samt at banken vil etablere en helhetlig styrerapportering av operasjonell risiko.

Finanstilsynet har notert styrets opplysninger om at styret fortløpende orienteres om kundeforhold hvor banken har avdekket straffbare forhold i henhold til hvitvaskingsloven av 1. juni 2018, § 26 1. ledd, samt at nevnte forhold evalueres i bankens risikoanalyse og danner grunnlag for interne retningslinjer og risikorapportering. Finanstilsynet har merket seg bankens opplysninger om etablert praksis for å rapportere til Økokrim.

Avslutning

Bank Norwegian er en betydelig aktør i markedet for forbrukslån i Norden. Virksomheten stiller store krav til foretakets styring og kontroll. Dette gjelder ikke minst foretakets virksomhet utenfor Norge. Finanstilsynet minner om styrets plikter etter finansforetaksloven, herunder plikten til å sørge for at virksomheten i og utenfor Norge drives forsvarlig og i tråd med god forretningskikk.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets merknader blir behandlet.

Kopi av dette brevet bes sendt til ekstern og intern revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Ulv E. Aasland
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.